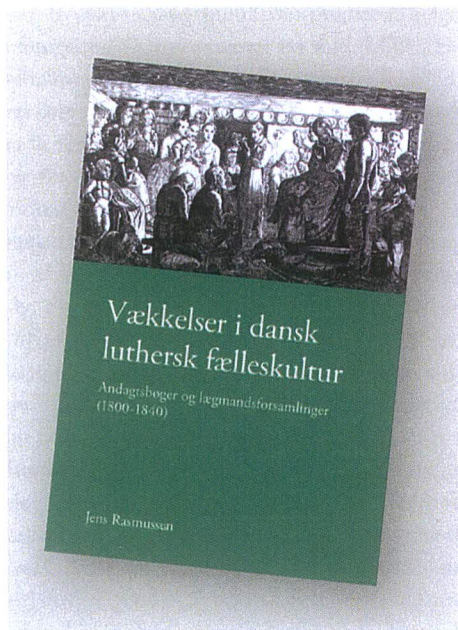

Jens Rasmussen: *Vækkelser i dansk luthersk fælleskultur. Andagtsbøger og lægmandsforsamlinger (1800-1840)*. Syddansk Universitetsforlag 2016, 332 s. ISBN 978-87-7674-925-5. 275,00 kr.

500-året for reformationen har givet anledning til mange bogudgivelser; en af dem er Jens Rasmussens bog om vækkelserne og deres Luther-orientering. Han har tidligere udgivet kirkehistoriske værker, herunder ph.d.-afhandlingen om Nicolai Faber, der var Fyns biskop 1834-1848. Indledningsvis må det fremhæves at det foreliggende værk er rig på personalhistoriske oplysninger, både personernes biografiske data, deres skrifter og skrifternes virkningshistorie.

Formålet med bogen er at beskrive lægfolkets lutherske fromhedskultur, som efter forfatterens opfattelse danner forudsætningen for, "at vor nutidige folkekirke og velfærdssamfund hænger sammen. Det gælder fælles kirkelige handlinger, fælles undervisning og social forståelse for alle i samfundet". Hensigten med bogen er at se på "helhedens fælles forståelse ud fra begreber som anger, omvendelse og tro".

Bogen er struktureret i et indledende kapitel om forskning på området. Forfatteren er uenig i P.G. Lindhardts opfattelse, at vækkelserne

ikke var særlig lutherske, og når de ofte henviser til Luther, så skete det mest af strategiske grunde for at undgå statsmagtens forfølgelse af sekter. Jens Rasmussen undersøger derfor andagtslitteraturen fra 16- og 1700-tallet for at spore det lutherske indhold.

Dermed fremhæver han vækkelsernes inspiration både fra ortodoksiens og pietismens tid med citater fra og kommentarer til den udvalgte andagtslitteratur. Forfatteren udtrykker det på den måde, at den lutherske tilgang spiller en væsentlig rolle i denne litteratur, uden at der var tale om en streng konfessionel bevidsthed. "Brugen af Luthers navn er således ikke dominerende, men den lutherske selvforståelse er intakt og det kirkelige-teologiske indhold udtrykker en Luthertolkning". Denne opfattelse ligger til grund for titlens formulering: "dansk luthersk fælleskultur". Spørgsmålet er så, i hvor høj grad denne kultur med tidernes skiften kunne bevare form og indhold? Ældre historikere har fremhævet landboreformerne som en væsentlig baggrund for fremkomsten af de gudelige vækkelser, og dermed får vækkelserne en brudkarakter. Med referencer til Grundtvig og hans forestillinger om en ny reformation kunne man godt få den tanke, at forestillingen om en kontinuitet fra 1500-tallet til vækkelserne i 1800-tallets første årtier er et dristigt postulat.

Bogen er efter forskningsoversigten disponeret i fire hovedafsnit: (A: 1700-tallets forudsætninger med ortodoksi og pietisme, udvikling af statspietismen og oplysningstiden og herrnhuternes indvandring s. 37-61. (B: Vækkelsernes indhold belyst ved fynske forhold og andagtslitteraturen s. 63-183. (C: Vækkelsernes opgør med den kirkelige elite s. 185-252. (D: Vækkelserne efter 1840 s. 253-272. Derefter følger konklusion, engelsk resumé, oversigt over kildematerialet, litteratur, personregister og noter.

Den røde tråd i fremstillingen er en kontinuitet, der forbinder vækkelserne i 1800-tallets

